

פניני הפרשה

כי תשא

עלון מס' 1077

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

נתינה או קבלה?

בפרשת מחצית השקל, התרומה נאמרה בלשון "נתינה" – "זה יתנו", "יתן תרומת ה'", בשונה מפרשת תרומה שם נאמר בלשון "לקיחה" – "ויקחו לי תרומה", "תקחו את תרומתי", "אשר תקחו מאתם", מה ההבדל בין הפרשיות? אלא החילוק הוא בתכלית הנתינה. בפרשת תרומה כל מי שתורם זהב וכסף למשכן, הוא בעצם "לוקח" זכות במשכן לדורי דורות ולנצח נצחים, ואין כאן נתינה אלא לקיחה וזכות להיות שותף בבנין בית ה'. ועל זה נאמר "ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות", אך במחצית השקל לא היתה מטרה בבנין המשכן, אלא רק לכפר על חטא, ובוזה יש נתינה גמורה, כי האדם אינו רואה תוצאה מתרומתו, ואעפ"כ צריך לתת ברצון טוב ובהתלהבות דקדושה. אולם למרות שאינו רואה תוצאה, יש לו רווח בנתינתו, כדברי בעל הטורים "ונתנו" נקראת גם למפרע, לומר שכל מה שאדם נותן לצדקה, יחזור אליו ולא יחסר לו בעבור תרומתו. בספר "ברכי נפשי" מובא מעשה נפלא על הגאון רבי אהרן פוייפר זצ"ל (רבה של יוהנסבורג בדרום אפריקה). ביושבו פעם בבית הדין של הקהילה, נכנסה לשם כלה, והרב פוייפר נחרד לראותה בוכייה וממררת בבכי. לשאלתו מה אירע, השיבה הכלה, שחתנה הביא לה כמה מתנות, ועכשיו תורה להביא לו שעון, ואין לה את האמצעים הכספיים הדרושים לכך. הגר"א פוייפר לא חשב פעמיים. הוא הסיר את שעון הזהב היקר של חברת 'אומגה' שהיה עגוד על ידו, ואמר לכלה הבוכיה: "אתן לך את השעון במתנה, כדי שתביאי אותו לחתנך". ובעוד הכלה נדהמת מטוב-לבו, ואינה מצליחה לקלוט את הנעשה, מראה לה הרב שהשעון נראה ממש כאילו נקנה אתמול. הרב הוציא משלית לניקוי כלי זהב, וצחצח את השעון כדבעי, ולאחר שהיה מבריק ממש כחדש, איתר באחד הארונות קופסה מפוארת והניח בתוכה את השעון. ארז את החבילה בנייר צלופן מבהיק, ומסרה לכלה, שלא מצאה את המלים להודות לו על מעשהו הנאצל.

בצאתו מבית הדין, התלבט הרב פוייפר בשאלה מה ישיב לרעייתו הרבנית שתבקש לדעת היכן שעון הזהב שקיבל ממנה בחתונתם. הוא החליט מראש שלא נאה ולא יאה לספר לאשתו על המעשה שאירע לו עם הכלה. אז מה עושים? נכנס הרב פוייפר לחנות השעונים של חברת 'אומגה' ביוהנסבורג, וביקש לקנות שעון בדיוק כמו זה שהיה לו. המוכר נקב במחיר יקר מאוד, בסך 2,000 דולרים, והרב פוייפר כבר היה מוכן להוציא את הכסף מכיסו, ולשלם. היתה זו מצדו עבודת המדות גדולה עד מאוד, להקריב הון-עתק שכזה כדי לעשות חסד עם כלה ענייה, אבל הגר"א פוייפר עשה זאת, כמובן, בלב שלם ובשמחה מרובה.

לפתע נשמעה הודעה במערכת הכריזה של החנות המפוארת. הרב פוייפר שומע, ואינו מאמין... "הקונה הנכבד המתכונן עתה לשלם 2,000 דולרים על שעון זהב, מתכבד להגיע להנהלת החנות, ולקבלו חנם אין כסף!". הרב פוייפר מגיע אל לשכת המנהל, ואז מתברר לו שרשת חנויות השעונים היוקרתית החליטה להעניק לקונה המיליון שלה את המוצר שביקש לקנות – חנם אין כסף!

רבה של הקהילה ניצל את המעמד וסיפר, בענווה גדולה, על המעשה שהתרחש בבית הדין. לידע, להודיע ולהוודע, שסיבת 'הקונה המיליון' איננה הסיבה האמיתית לזכייה הגדולה בשעון הזהב...

<p>דרכי הפרד"ס אופנים בפרוש התורה</p>	<p>עצה טובה</p>
<p>אקרוסטיכון הרכבת מלה או מלים מהאות הראשונה של כמה פסוקים שבאים בזה אחר זה.</p>	<p>כדי לעודד את החניך להקשות קושיות בלימוד, מומלץ להראות לו פסוק, ולומר לו שינסה למצוא איזו שאלה, ולתת לו תגמול על כל קושיא טובה.</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"האדם הוא בחירי בעצמו לעשות הטוב או הרע. ואם יעשה הטוב, יזכה לעולם שכלו טוב וחיים נצחיים, ואם יעשה הרע ייענש בגיהנם ושואל תחתית עונשים קשים ומרים לפי ערך עוונותיו. ויש עבירות שגורמים לו להאבד לגמרי ב"מ". ("מגיד חדשות" ח"ט עמ' קכ"ב)

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש – ענין הבאת מחצית השקל מכואר במפרשים ז"ל שהיא לכפר על עון העגל שעשו בני ישראל, וכן בניית המשכן באה גם כן לכפר על עון זה. ומכואר בפירש"י (בד"ה לכפר על נפשותיכם) שמתרומת מחצית השקל נעשו האדנים, והאדנים היו מכסף כמו שכתוב (להלן ל"ח כ"ז) ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקודש וגו', ומשמע שהמטבע ששקלו ישראל היה מכסף (ועיין ברמב"ן בד"ה מחצית השקל שכתב בתו"ד: ופירש הכתוב כי השקל עשרים גרה של כסף וכו'. ע"ש. וכן בפירש"י (בד"ה מחצית השקל) כתב שהוא השקל האמור בפרשת ערכין ושדה אחוזה. ע"ש. ושם הוא של כסף כמו שכתוב (ויקרא כ"ז ג') והיה ערכך חמשים שקל כסף וגו' וכן בכל הפרשה שם. וא"כ לכאורה תימה, שאם זה בא לכפר על עוון העגל היה צריך מדה כנגד מדה לשקול שקלים מזהב, שהרי העגל נעשה מזהב כמו שכתוב (להלן ל"ב ג') ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו' ויקח מידם וגו' ויעשהו עגל מסכה. ולמה נצטוו לשקול שקלים מכסף? ונראה לענ"ד ליישב על פי מה שראיתי למרן החיד"א ז"ל בספרו חומת אגן על מגילת אסתר (אות י"א) שכתב משם ספר שכחת הלקט שאם המן היה נותן לאחשורוש עשרת אלפים ככרי זהב לא היתה תקומה ח"ו לשונאי ישראל משום שזהב הוא מדת הדין, אבל כיון שנתן ככרי כסף שהוא חסד על ידי זה ניצולו בני ישראל. ע"ש. והוסיף מרן החיד"א עצמו לבאר לפי זה שאחשורוש שהיה שונא ישראל יותר מהמן (כמכואר במגילה דף י"ד ע"א) נתן להמן את טבעתו שהיא מזהב כדי לעורר הדין. ע"ש. ולכאורה יש להקשות אם כן למה נתן המן לאחשורוש ככרים של כסף? ויש ליישב על פי מה שאמרו חז"ל (שם דף י"ג ע"ב) גלוי וידוע לפני מו שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. ע"ש. ובתוס' (שם דף ט"ז ע"א) ד"ה ודחי מכואר חשבון עשרת אלפים ככרי כסף של המן שהיה בדיוק כנגד מחצית השקל של כל ישראל. ע"ש. ועל פי זה ניחא מה שהקשיתי לעיל למה נצטוו ישראל לשקול שקלי כסף, כי אם היו נותנים של זהב היה גם המן נותן ככרי זהב ואז היתה שולטת ב"מ מדת הדין וח"ו לא היתה תקומה לשונאי ישראל כמו שכתב הרב שכחת הלקט הנ"ל. כך נראה לי בס"ד. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

מה תעירו

ואין לחשוב הדבר לפגיעה במחבר שמעירים עליו, כי אדרבא נוח לו בכך, שמעתה דבריו לא יהיו למכשול, וזהו כבודו. וכמו שכתב הרב טורי זהב בהקדמתו לשלחן ערוך (חיו"ד ד"ה וכל הני) וז"ל: "בהגיע תור הוראת שעה ותפקח עיני המורה דאיתא תיובתא בדברי איזה אחרון, ודאי כבוד הרב נמחל בזה, ואיזה גופיה ניחא ליה בכך".

אמנם יש מן האחרונים שכתבו שאין להעיר על מחברים, אם אין בהערה נפקא מינה לדינא. אך רוב ככל רבותינו לא נהגו כן, הלא בספרתם, כנראה מפני שבכל מקרה יש ענין בבירור אמיתות התורה. ושאלתי בזה את מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א, וזה אשר ענה לי: "כיוצא בזה כתב גם הגאון ר' יוסף חיים בהקדמתו לשו"ת רב פעלים ח"א (בד"ה הנך רואה וכו') שאין ראוי והגון לכתוב השגות על האחרונים כי אם רק בדבר הנוגע לענין דינא דוקא, אך בדבר שאינו נוגע לענין דינא מה בצע כי נכתוב השגות וכו'. ע"ש (וע"ע בפנים הספר בחלק אורח חיים סוף סימן כ"א שכתב כי לא באנו לערוך קושיות בדברי האחרונים). ומ"מ האידנא נהוג כולי עלמא לכתוב קושיות בדברי האחרונים כדי לחדד התלמידים ולהוסיף חשק בלבם בלימוד התורה, ובלבד שיהיה בדרך ארץ ובכבוד ובלי אריכות".

כאשר מתעוררת במוחו של הלומד הערה על מחבר מסוים, ואחר העיון והחקירה הליבון והבירור נראית לו ההשגה נכונה, אל לו לכבוש נבואתו ולכלוא טענותיו, אלא ראוי שיכתוב את הערתו, ולא יאגור דבריו מפני שום אדם. וכבר הזהירנו רבנו הרמב"ם באגרותיו: "ולעולם אל ישליך אדם דעתו אחריו, שהענינים הם לפנים ולא לאחור".

כל מי שיש לו יד ורגל בספרות התורנית יודע כי כל עולם ההלכה מורכב מהערות וביקורות של מחבר אחד על משנהו. וכך נהגו רבותינו במשך כל הדורות, תנאים ואמוראים, ראשונים ואחרונים, עד אחרוני האחרונים. עם זאת, יש לדאוג כמוכן שההערה תיכתב ביראת כבוד וענוה, וכמו שנבאר להלן באריכות.

הדברים אמורים גם אם ההערה מופנית כלפי גדולי הדור. ושמעתי ממרן הגר"מ מאזוז שליט"א כי בעל המאור חיבר את ספר השגותיו על רבנו הרי"ף שהיה גדול הדור, כשהיה בסך הכל בגיל 19. ולא עוד אלא שרשאים להעיר בכבוד אפילו על דברי רבותינו הקדמונים, למרות שאין באפשרותם להשיב על הדברים, ואין לומר "מה ידענו והם לא ידעו?!", כי אין לדיין אלא מה שענינו רואות (ב"ב קל"א ע"א).

זיספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

לכל כדור – יש כתובת

הכדור יפגע ביעדו, ובעוד חלקיק שניה יתבוסס הצדיק היהודי בדמו על רצפת בית הכנסת.

אלא שלכל כדור יש כתובת. מה עשה השי"ת כדי להפר את עצתו הרעה? בדיוק באותו רגע בו ירה הערבי, כרע הרב ב"מודים"...

היריה פילחה כמה מילימטרים מעל גבו, במקום שבו לפני רגע היה ראשו. כפסע היה בינו לבין המות.

הערבי ההמום שחזה במו-עיניו בנס כה מופלא, נתמלא כולו חיל ורעדה ושוב לא ניסה לפגוע לרעה במלאך ה'.

בהמשך ברכת המודים, כיוון הרב להודות גם על הנס הפרטי שאירע לו זה עתה.

בזכות קדושתו וחסידותו, ה' נורא עלילה היודע לכוון את כל הזמנים, שמר על עבדו הנאמן, וכיון שיכרע ב'מודים' דוקא באותה שניה שבה ירה הערבי את הכדור. ויהי לפלא!

הגאון המקובל רבי אהרן טוויל מעלי הכהן זצ"ל, שהיה אחד מגדולי חכמי ארם צובה, ויצק מים על ידי הגאון המפורסם רבי מרדכי עבאדי זצ"ל והגאון המקובל רבי נסים הררי זצ"ל, נודע כחסידא קדישא ופרישא, אשר סיפורי מופת סובבים אודותיו.

פעם זמם ערבי בן בליעל להורגו נפש. לשם כך, בחר בזמן בו עומד הצדיק בתפלת הלחש. "שעה זו היא שעת הכושר לפגוע ברב היהודים", חשב לעצמו. ידע הישמעאלי כי רבי אהרן עומד בתפלת הלחש כעבד לפני קונו אחוז בשרעפי קודש, ללא נייע וללא זיע, ואז נקל יהיה לפגוע בו ישירות מבלי להחטיא.

חשב ועשה. באחת התפלות שרבי אהרן האריך בתפלת העמידה, המתין הברנש עד שאחרון המתפללים יצא את בית הכנסת. הרב שנשאר לבדו על עמדו שקוע בתפלתו, לא חש כלל בנעשה סביבו.

בדיוק לעת כזאת ציפה הערבי הארור. הוא דרך בזריזות את נשקו, כיוונו לעבר ראשו של הצדיק, וללא היסוס לחץ על ההדק. לא היה לו כל ספק כי אכן

☺ זה כא חוק! ☺

סוחר מפורסם הגיע לגיל חמישים, ולרגל המאורע ערכו לו שותפיו למסחר מסיבה גדולה, במחלבה העניקו לו שי צנוע.

ביקש לא להישאר חייב, נטל את המתנה מידם והכריז בפניהם: "ידידי היקרים, יקרה וחביבה עלי מתנתכם, ובשכרה אני נותן לכם במתנה גמורה – כל מה שגנבתם משלי עד היום...".

☺ חוק חוק אכא... ☺

כשאנו נותנים צדקה, אנו מתפארים בכך שאנו נותנים מתנה מעצמנו, כשלמעשה בסך הכל אנו מעניקים חלק קטן ממה שהפקיד ה' בידינו – "פי מַמְנָה הַכֹּהֵן וּמִיַּדְּךָ נִתְּנוּ לָךְ" (דברי הימים א' כט, יד). כמו לווה המתפאר בכך שנותן למלוה מתנה קטנה בעוד שהוא חייב לו פי כמה וכמה.

ראה זה חדש!

הספר שרבים ציפו לו

"הכתב והמכתב" ח"ב

עומד בעזרת ה' לעאת לאור

כל המעוניין להנציח את יקיריו בספר, מוזמן לפנות לפלא: 052-7654216

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: נשאלתי מבחורים שעוברים מבחנים לתואר אוניברסיטאי, האם מותר במבחן לעזור אחד לשני? תשובה: אסור לעשות את זה. מחר יצא רופא מסוכן, נהג מסוכן, מהנדס מסוכן וכדומה.

שאלה: האם אפשר להשתמש בגורל הגר"א כדי לקבל החלטה גורלית מאוד? תשובה: אפשר להשתמש, אבל לפעמים קשה לפענח. שאלתי בזמנו את הרב רפאל לוי"ל (בנו של הרה"ג אריה לוי"ל זצ"ל), ואמר שקשה מאד לפענח.

שאלה: אדם שלצורך עסקיו נדרש להיפגש עם אנשי עסקים במסעדות בחו"ל, ולפעמים אין במקום מסעדה כשרה, האם מותר להתיישב במסעדה של גוים ולאכול פירות וכדומה? תשובה: בתנאי שגם היושבים אתו על השלחן יאכלו פירות או ישתו קפה וכיו"ב ולא יותר.

שאלה: הכוסס צפורניו, האם צריך ליטול ידיו? תשובה: כדאי ליטול מפני הנקיות.

שאלה: בברכת המזון אנו מבקשים "ואל תצריכנו... לידי מתנות בשר ודם" וכו'. ודומה לו בתפלת כהן גדול ביום הכפורים "ושלא יצטרכו בני ישראל לפרנסה זה מזה ולא לעם אחר". ולכאורה מפסידים אנו בזה מצות הלואה והמצוות הנלוות אליה?

תשובה: כתוב "והלויית גויים רבים ואתה לא תלוה". וכן "לא יהיה בך עקר ועקרה" אף שמפסידים בזה מצות יבום וחליצה.

שאלה: בברכת האורח אנו מאחלים "בבנים שיחיו ובנכסים שירבו", ואנכי לא ידעתי מה ברכה יש כאן, והלא משנה מפורשת שנינו באבות "מרבה נכסים מרבה דאגה"?

תשובה: יש הבדל בין מרבה נכסים בכמות, שיהיה לו חנות ושדה וכרם בכל עיר ובכל קריה, ועל זה התפלל החסיד בספר חובות הלבבות הרחמן יצילני מפיזור הנפש. ובין ריבוי נכסים באיכות כמ"ש וברך פרי בטןך ופרי אדמתך וגו' והכל מרוכז במקום אחד.

שאלה: בברכת "מעין שבע" כתוב "להניח להם", מה הכוונה במלה "להניח"? תשובה: "להניח ברכה אל ביתך" (יחזקאל מ"ד ל'). הכוונה לתת מנוחה. וכן "והיה בְּהֵנִיחַ ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ" (בסוף פרשת כי תצא).

שאלה: מהר"ץ חיות (בריש תענית) מביא כמה ראיות למה שאמרו שרש"י על תענית אינו מרש"י. מה דעת כת"ר שליט"א בזה?

תשובה: יתכן שהוא מהדורא קמא דרש"י. כבר האריכו בזה האחרונים וגם מרן החיד"א בשם הגדולים ח"א (סוף ערך רש"י) כתב בזה. ורשום אצלי שבכמה מקומות פירוש רש"י לתענית יש לו דמיון רב בלשון ובסגנון לפירוש רגמ"ה לתענית. ואכמ"ל.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו